

שיחת הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א לפרשת נשא תשס"ד התורה - משמעות לגוף ולנשמה

הנזירות - ענין שלילי או חיובי?

התורה מצווה בפרשתנו על ענין הנזירות: "איש או אשה כי יפלא לנדר נזיר להזיר לה'..." - אסור ביין, אסור להטמא למת, חייב לגדל פרע שער ראשו ועוד. איך צריכים אנו להתייחס לענין הנזירות? האם הוא ענין חיובי ביסודו שהתורה מעוניינת בו, או שהוא ענין שלילי, שהתורה אינה מעוניינת בו, ורק נותנת דינים למי שמחליט בכל זאת לקבל על עצמו נזירות, כיצד עליו להתנהג בניזירותו?

בגמרא מצינו לכאורה מחלוקת בשאלה זו. הפסוק אומר לגבי חטאת נזיר טמא: "וְכִפֵּר עָלָיו מִאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" (במדבר ו, יא), משמע - הנזיר חָטָא בניזירותו. ומסבירה הגמרא, שחטאו היה שציער את עצמו מן היין (תענית יא, א). הקב"ה ברא יין בעולם, וברא עוד דברים טובים, והנזיר הזיר עצמו מן היין, לכן צריך להביא חטאת, כי לא השתמש בעולם הטוב שה' נתן לנו. אמנם הגמרא אומרת שיש מקרה שראוי שאדם יהיה נזיר, "כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין" (סוטה ב, א), אבל אדרבא, זה גופא פחיתות, הלואי שלא יהיה מצב כזה שיהודי יראה סוטה בקלקולה, וא"כ אולי הנזירות היא ענין שלילי, שלפעמים בליה ברירה מוכרחים להשתמש בו, אבל אין זה ענין לכתחילה.

לעומת זה יש בגמרא התבטאות הפוכה, שנזיר נקרא קדוש (תענית יא, א). קדושה זו הרי מעלה גדולה. ישראל נקראים עם קדוש, גוי קדוש, הנזיר הוא אם כן קדוש עוד יותר, בתוך כל העם הקדוש הנזיר עוד קדוש במיוחד. עמוס הנביא אומר: "ואקים מבניכם לנביאים ומבחורכם לנזרים" (עמוס ב, יא), הוא מחשיב את הנביאים והנזירים כשתי מתנות שה' נתן לנו, מתנה אחת שיש נביאים בעם ישראל והמתנה השנייה שיש נזירים בעם ישראל, משמע שלא סתם שהנזיר הוא קדוש, אלא הוא כמעט במדרגה של נביא, ועמוס הרי מדבר ברוח הקודש. אמנם גם הגמרא נכתבה ברוח הקודש, אבל בגמרא יכולות להיות מחלוקות, אחד יסבור כך ואחד יסבור כך, אבל על נביא לא יכולות להיות מחלוקות, ואם כן, אם עמוס אומר בדבר ה' שהנזירות היא מתנה גדולה, לא פחיתות, כנראה ששני הדברים אמת. לא שמישהו מחז"ל טעה ח"ו, גם חז"ל ידעו את נבואת עמוס, אלא שיש באמת שתי בחינות, יש לפעמים שהנזיר הוא חוטא ויש לפעמים שהנזיר הוא קדוש. אבשלום היה נזיר עולם (נזיר ד, ב), ואעפ"כ הנזירות לא השפיעה עליו לטובה. הוא גרם הרבה שפיכות דמים בעם ישראל, עשה גם עבירות חמורות אחרות, ולבסוף נהרג במלחמה נגד דוד. הרי שאפשר להיות נזיר ולהיות רשע גדול עד כדי כך שלולא תפילתו של דוד אולי אפילו לא היה לו חלק לעוה"ב (סנהדר' קג, ב). ומצד שני שמשון, הקב"ה שולח מלאך שיצַנֶה עליו להיות נזיר מבטן, אפילו לאמו היה אסור לאכול דברים שאסורים באכילה לנזיר, כדי שהנזירות תחול עליו כבר כעובר הוא קדוש ממעי אמו, הרי שהנזירות היא מעלה גדולה, וברגע שנזירותו מתחללת סר כוחו מעליו והוא נופל ביד הפלשתים.

גם שמואל הנביא, שהיה מחמוגי עולם (ר"ה כה, ב), גם הוא היה נזיר לפי דעה אחת במשנה (נזיר סו, א), שכמותה פוסק הרמב"ם (הלכ' נזירות פ"ג ט"ז). ויש בזה "נפקא מינה" להלכה, שהאומר "הריני כשמואל הרמתי" הרי זה נזיר עולם). אמנם שמואל לא היה נזיר על פי ציווי ה', אך חנה אמו נודרת בתפלתה, שאם ימלא ה' את משאלתה ויתן לה בן, הוא יהיה נזיר לה' (עי' שמו"א א, יא, וברד"ק ובמצודות שם). חשבת, מדוע באמת קיבלה חנה נזירות עבור בנה שיוולד? נראה לבאר כך: הרי מתי התפללה חנה ונדרה את נְדָרָהּ? - ביום שנתמנה עָלֶי לְשׁוֹפֵט (רש"י שם, ט). מתי מתמנה עלי לשופט? לאחר שמשון נפל ביד פלשתים או לאחר שמת (שהרי עלי הכהן היה השופט לאחר שמשון). וכיון שמשון החל להושיע את ישראל מיד פלשתים ולא הספיק לסיים את המלאכה, ועדין ישראל משועבדים לפלשתים, רוצה חנה שבנה יהיה הממשיך של שמשון, ועל כן היא נודרת שגם בנה יהיה נזיר (כשמשון), וקדושת הנזירות של שמשון תמשך אצלו. וכך באמת היה. קדושת הנזירות של שמשון נמשכת אצל שמואל (למרות ששמואל לא היה נזיר שמשון אלא נזיר עולם, כמבואר ברמב"ם הנ"ל), ושמואל המשיך את מה שהתחיל שמשון, הכה את הפלשתים, ורדף אותם בהצלחה.

פרישות - באלו תנאים?

הנזירות, כפי שראינו, יכולה להיות מעלה גדולה, ועם כל זאת גם הדעה השנייה אינה דעה בטלה ודחוייה. המסילות ישרים (בפי"ג) כשהוא דן על ענין הפרישות, מביא את הירושלמי (סוף מס' קדושין) ש"עתידי אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו ולא אכל". זאת לא אומרת שצריך לאכול כל מה שיש במכולת, אלא כמו שמוכבא שם, שהיו אמוראים שהיו מקבצים פרוטה לפרוטה כדי שיוכלו לקנות כל מין לפחות פעם אחת בשנה כדי לברך עליו שהחיינו, ולהודות לה' שנתן לנו עולם כל כך טוב. הפוסקים דנו מה לעשות עם מיני פירות שמצויים דווקא בין המצרים ולא יהיו מצויים אחרי בין המצרים, אם לברך "שהחינו" גם בין המצרים, מפני שזהו דבר גדול להודות לה' על כל המינים שברא בעולם. מצד שני אדם צריך להיות פרוש, לאכול רק לפי הצורך, לא יותר ממה שדרוש לגוף. הוא מביא את מאמר חז"ל: "מלי כריסיה זני בישוי" (ברכות לב, א), כלומר: "מילוי הכרס הוא ממיני החטאים

הרעים" (רש"י שם), כי רק בשבת וביו"ט מצוה לאכול לשם תענוג, להתענג ולשמוח לפני ה', אבל ביום חול אין ראוי לאכול לשם תענוג, רק בשביל שיהיה לו כח לעבודת ה'. זוהי הפרישות הראויה, לא להשתמש בעוה"ז יותר מכפי הצורך.

ועוד דבר מוסיף ה"מסילת ישירים" בענין פרישות: להזהר משבעים שערי היתר כדי להמנע משער אחד של איסור. אם יש איזה חשש בדבר כלשהו, אז ראוי להמנע ממנו, אבל דבר שאין עליו כל חשש, יין שהוא "גלאט כשר" ללא חשש ערלה וכלאיים, וללא שאר חששות - מותר לשתות. אלא שביום חול אין סיבה להרבות ביי, אדרבא שינה של שחרית ויין של צהרים אינם ראויים, אבל בשבת ויו"ט או בהזדמנויות אחרות של מצוה, אז טוב לשתות יין.

ועוד תנאי שמבואר בגמרא שצריך להתקיים כשאדם מקבל על עצמו מיני פרישות, שיהיה "מצי לצעורי נפשיה" (תענית יא, א). אם אדם יקבל על עצמו צומות וסגופים ומיני פרישות שלא כפי כוחו - זה לא טוב. אם יכול להתענות ויחד עם זה לא למעט במלאכת שמים ולהתבטל מהלימוד, אדרבה להרבות בתורה ויראת שמים, אז נקרא "קדוש". אבל אם התענית מחלישה אותו עד כדי כך שגורמת לו לבטל תורה, הרי זה חוטא.

הרבה תלוי גם בכוונתו של הנזיר. חז"ל הרי מביאים, ששמעון הצדיק לא אכל מימיו אשם נזיר טמא, כי חשש ש"כשהן מטמאין וְנִבְיִן עליהן ימי נזירות, מתחרטין בהן ונמצאו מביאין חולין לעזרה" (נדרים ט, ב). [אמנם חרטה כזו היא בכלל "דברים שבלב" ודברים שבלב אינם דברים ואין להם כל תוקף הלכתי לבטל את חלות הנזירות, אבל סוף סוף הלב לא היה שלם, ומבחינה רוחנית הקרבן אינו קרבן שלם]. מ"מ כשפגש פעם נזיר אחד מן הדרום, ונוכח לראות שנדר את נזירותו בלב שלם לשם שמים, עמד ונשקו על ראשו ואמר לו: "כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל..."! שמעון הצדיק הוא מהסוברים שנזיר נקרא "חוטא" (שם י, א), ואעפ"כ גם הוא מודה, שישנם מקרים בהם הנזירות רצויה - "כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל". אותו נזיר היה יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדורות לו תלתלים. שאל אותו שמעון הצדיק: למה אתה מקלקל שיער יפה כזה? הרי תצטרך עכשיו לגלח אותו ולא ישארו לך כל התלתלים היפים. אמר לו אותו נזיר, שראה את דמות עצמו משתקפת במים ונטה להתגאות ביופיו, ולכן החליט לקבל נזירות ולגלח את שערו לשמים כדי להכניע את יצרו. נשקו שמעון הצדיק על ראשו ואמר: "כמותך ירבו נזירי נזירות בישראל", עליך הכתוב אומר "איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה", הנזירות שלך היא באמת לשם שמים, וגם אם נטמאת אפשר לאכול את האשם שלך, אין כאן שום חשש לחרטה. הכוונה היא אם כן מודד גדול.

[אגב חשבתי, למה דווקא שמעון הצדיק אומר את זה שמעולם לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד? כי שאר הכהנים מקבלים לפי חלוקה את הקרבנות, כל כהן במשמרתו, ואינם יכולים להמנע מאכילת קרבן נזיר טמא שנפל במשמרתם (שהרי אסור להותיר מן הקרבן). אבל כהן גדול יש הלכה שיכול לבחור לו איזה קרבן לאכול, ועל כן שמעון הצדיק שהיה כהן גדול, היה יכול לבחור איזה קרבן לאכול ואיזה קרבן לא לאכול].

התורה לא באה לשלול הנאות מן האדם

העולה מכל האמור: רצון התורה לשמור על הגוף שלנו, לא להזיק לגוף שלנו ולא לשלול ממנו הנאות כלשהן. אדרבה, הגמרא אומרת (שם קט, ב), שכל הנאה שאסרה עלינו התורה, התיירה לנו התורה כנגדו דבר אחר, שטעמו הוא כעין הדבר האסור. למשל: התורה אסרה עלינו לאכול דם - אך התיירה לנו לאכול פֶּבֶד, שיש בו הרבה דם וטעמו דומה לדם. התורה אסרה עלינו לאכול חֶלֶב של בהמה - אך התיירה לנו לאכול חֶלֶב חיה. אסרה עלינו את החזיר - אך התיירה לנו לאכול דג שִׁבּוּטָא, שטעם מוחו דומה לטעם חזיר. וכך מונה שם הגמ' עוד איסורים, ואת דברי ההיתר שהתיירה כנגדם. כי התורה לא שוללת מאיתנו שום הנאה. והנה, בכל זאת, ישנו איסור אחד שלא נזכר שם בגמרא איזה תחליף יש לו - גיד הנשה. למה אין תחליף לאיסור זה? חשבתי לומר, שזהו מפני שקימא לן שאין בגידים בנותן טעם (חולין צט, ב). אם אין בגיד הנשה שום טעם, ממילא לא שייך למצוא הנאה שמקבילה לו, כי אין כאן כל הנאה שנשללה. גיד הנשה "עץ הוא, והתורה חייבה עליו" (שם צב, ב). אתה רוצה לטעום טעם של גיד הנשה? בבקשה, אכול עץ! אין צורך לחפש לגיד הנשה תחליף מיוחד. [ואפילו לדעת מי שחולק בגמרא וסובר שיש בגידים בנותן טעם, ודאי גם הוא מודה שטעמם קלוש מאד, כי אם היה בהם טעם חזק לא היתה מחלוקת אם יש בהם בנותן טעם או אין בהם בנותן טעם, ממילא גם לשיטתו אין צורך לתורה להמציא לנו היתר מקביל בטעמו לגיד הנשה, שהרי לא נשללה מאתנו שום הנאה משמעותית באיסור גיד הנשה].

ובכל זאת, מה רומז לנו הדבר הזה, דבר שאין לו שום טעם, והתורה אסרה אותו? אולי ניתן להסביר כך: גיד הנשה הוא הרי הגיד שִׁשְׁרוֹ של עשו נגע בו והכניס בו את טומאתו. אומרת לנו התורה: אל תחשוב ששמירת התורה שוללת ממך איזושהי הנאה בעולם הזה. את כל ההנאות שבעולם הזה ניתן לקבל בדרך כשרה. מה שיצר הרע רוצה לתת לך - הוא רק עץ בעלמא. לא תקבל שום דבר מיצר הרע, רק עץ בעלמא. אנשים נמשכים אחרי היצר הרע, אבל האמת היא שהוא הבל הבלים. "אין בגידים בנותן טעם"... אנשים חושבים שנכון שע"י התורה מקבלים "עולם הבא", אבל על ידי יצר הרע מקבלים "עולם הזה". אבל זה לא נכון! יצר הרע גם "עולם הזה" לא רוצה לתת לך. כשאין לו עצה, הוא נותן לך "עולם הזה" כדי לאבד אותך מהעולם הבא, אבל בעצם הוא רוצה לאבד משני העולמות, גם מהעולם הזה.

חז"ל אמרו (אבות דר' נתן פט"ז ה"ג), שאם נשאר גדי או טלה קטן ליד נחש או עקרב, לא יקרה לו כלום. הגדי ידע להזהר מהם. לעומת זאת, אם נשאר חלילה תינוק על יד נחש או עקרב, הוא ינסה לגעת בהם ויעקץ. כמו כן, אם נשאר גדי או טלה ליד בור פתוח, לא יקרה כלום. לעומת זאת, אם נשאר תינוק במקום כזה - רחמנא ליצלן ממה שיכול לקרות. למה ההבדל הזה? "כי יצר לב האדם רע מִנְעֻרָיו" (בראשית ח, כא) - "מִשְׁנֵנֶעַר לצאת ממעי אמו נִתָּן בו יצר הרע" (רש"י שם), וכבר בגיל כזה הוא דוחף את האדם לעשות מעשים שישכנו את חייו. את הטלה אין היצר הרע שואף להרוג, אבל את התינוק היצר הרע שואף להרוג. הרי שהיצר הרע

רוצה לאבד את האדם לא רק מהעולם הבא, אלא גם מן העולם הזה. כל כך הרבה אנשים מכורים לעישון, למרות שהסכנה הכרוכה בכך ידועה ומפורסמת. יש גם מי שמתמכרים לסמים, למרות שגם הזיקים ידוע. למה זה? כי היצר הרע מעוניין לאבד אותם מן העולם הזה. אלא שכשהוא אינו מצליח לאבד את האדם מן העולם הזה, אז הוא מנסה לאבד אותו לפחות מן העולם הבא. יצר הרע דוחף את מצרים לשעבד את ישראל. איך הם משעבדים את ישראל? מעבידים אותם בעבודות שאינן מועילות, לבנות את פיתום, שראשון ראשון פי תהום בולעו, ואת רעמסס שראשון ראשון מתרוסס (סוטה יא, א). בניה שמראש היה ידוע שלא תהיה בה שום תועלת, ולא נועדה אלא לשבור את גופם ורוחם של ישראל. כמו כן נתנו מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים (שם, ב). אז גם הנאה אין להם מזה, כי אם רוצים ליעל עבודה נותנים לאיש מלאכה שמתאימה לאיש, ולאשה מלאכה שמתאימה לאשה. אבל הם עושים להפך, עושים דבר שאינו יעיל, ובלבד שיציקו לישראל. יצר הרע דוחף אותם א"כ לא להרוויח כלום, להציק לישראל בלי להרוויח שום דבר.

אבל הקב"ה להפך. רוצה לתת לנו שנוכל להנות מהעולם הזה, אבל שלא נהיה משועבדים לתאוות, שהתאוות יהיו תחת ביקורת שלנו, מתי כן ומתי לא. מותר לאכול בשר ומותר לאכול חלב, אבל לא יחד, וכן כל כיו"ב. הנאה נותנים לך, רק שהגוף ישלוט על היצר ולא היצר ישלוט על הגוף.

חז"ל אמרו: הרשעים ברשות לבם והצדיקים לבם ברשותם. אצל הרשעים כתוב "ויאמר עשו בלבבו", "ויאמר המן בלבבו", הלב מכתוב לעשו ולהמן מה לעשות. אצל צדיקים כתוב: "ויאמר דוד אל לבו" - דוד אומר ללב מה לעשות, לא הלב אומר לדוד מה לעשות. השכל מכתוב ללב. הרי התורה אומרת: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". מה רוצים מאדם? שלא ישתמש בעיניו? ! ודאי שאדם צריך להשתמש בעיניו! אסור לחצות כביש בלי להשתמש בעינים, שלא לדבר שאי אפשר ללמוד דף גמרא בלי להשתמש בעינים. מה אם כן הכונה "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם"? שהעינים והלב לא יכתובו לך מה לעשות, שלא הם יהיו הפוסקים. העינים צריכות לראות, אבל רק השכל הוא שצריך להיות הקובע. זו היתה טעות המרגלים. הם רואים ענקים, ואומרים: יש ענקים. אי אפשר לכבוש את ארץ ישראל. ומה עם הקב"ה? האם אין הקב"ה יותר חזק מהענקים?! אלא שאת הקב"ה אין רואים בעינים... "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", להתגבר ולהבין שלא העינים קובעות בשבילי אלא השכל. "ויאמר דוד אל לבו", לא הלב אומר לדוד מה לעשות, דוד אומר ללב מה לעשות.

פרשת נזירות - חינוך לחסידות נכונה

התורה אומרת: "ואהבת את ה' אלוך בכל לבבך", להשתמש בשני יצריך כמו שחז"ל דרשו, גם ביצר הטוב וגם ביצה"ר, להשתמש לעבודת ה'. שאלתי פעם את מו"ר הגרש"ז אויערבאך זללה"ה: אם אדם רוצה לאכל שני מיני פירות, האחד - מפני שהוא טעים לו, והשני - מפני שהוא בריא לו, איזה מהם נקרא 'חביב', שעליו צריך לברך, ולפטור בברכתו גם את הפרי השני (עי' שו"ע או"ח סי' רי"א ס"א)? אמר לי הרב: הרי כוונת האדם באכילתו צריכה להיות, שאוכל כדי להיות בריא ושיהיה לו כח לעבודת ה', ולא כדי למלא את תאוותיו. ואם כן, הירק שאוכל מפני שהוא בריא לו, הוא החביב. ומכל מקום חשבתי לומר, שאפשר שפסק הזה של הרב זצ"ל הוא רק בימות החול, אבל בשבת וביו"ט שיש בהם מצות עונג שבת ושמחת יו"ט, ה"חביב" הוא דוקא אותו מין שמתענג יותר באכילתו.

הרמב"ם הרי אומר (הלכות דעות פ"א הלכות ג' - ד'), שהליכה בדרכי ה' מחייבת הליכה בדרכי האמצעית, ללא לנטות אל הקצוות. למשל, בענין ההוצאות האישיות: לא להיות קמצן מדי, ולא להיות בזבזן מדי. וכן בשאר המידות, "הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה... והיא הדעה שהיא רחוקה משתי הקצוות ריחוק שוה, ואינה קרובה לא לזו ולא לזו" (שם ה"ד). חוץ משתי מידות שהרמב"ם אומר שצריך לנטות בהן עד הקצה האחרון, להתרחק מכעס עד הקצה האחרון, וכן ממידת הגאווה. משה רבנו עניו מכל האדם, הרי שהיה בקצה של מידת הענווה. אבל בכל שאר הדברים החכם הולך בשביל האמצעי, והחסיד נוטה קצת מהשביל האמצעי לכיוון הרצוי. אז אולי כאן בנזירות התורה הדגימה לנו איך נוטים קצת, שלא יאסור עליו את כל המטעמים שבעולם, אבל אוסר עליו את היוצא מן הגפן, וכן תגלחת וטומאה. אבל היוצא מן הגפן, לא אוסר עליו את כל המטעמים שבעולם, וגם את זה לעשות רק כשזו מוצדק, כמו המעשה של שמעון הצדיק, או מי שרואה סוטה בקילקולה, אבל סתם כך אין לבעוט בטובה שה' נתן לנו, אלא גם מי ששותה יין לא צריך להגזים בשתיית יין, צריך לשתות כפי המידה.

הכל מודים בעצרת דְּבַעֲיָנָן נמי לכס

אנו בערב חג השבועות. "הכל מודים בעצרת דְּבַעֲיָנָן נמי לכס" (פסחים סח, ב), התורה לא רצתה שנקבל תורה ונוותר על הגוף. התורה רצתה שנקבל תורה ונשמח עם הגוף גם כן, שגם הגוף ישמח בעצרת. נכון שעיקר השמחה לא צריך להיות בבשר ויין, וגם לא במאכלי חלב שאוכלים בשבועות, עיקר השמחה צריכה להיות בתורה, אבל כדי שהאדם יוכל לשמוח, רוצה התורה שגם הגוף יהיה שמח. כמו שהתורה רוצה שלא רק אתה תשמח, אלא שתדאג עד כמה שאתה יכול שכל היהודים יהיו שמחים, הגר והיתום והאלמנה, גם רוצה התורה שלא רק הנשמה תשמח בחג אלא גם הגוף. אבל השמחה צריכה להיות בעבודת ה', "וישמחו בך ישראל מקדשי שמך", לא "וישמחו בבשר ויין ישראל מקדשי שמך"... לא מקבלים את התורה על מנת לחיות בלי גוף, אבל מקבלים אותה על מנת שהגוף יהיה משועבד לנשמה. הקב"ה נתן לנשמה את הגוף להשתמש בו לעבודת ה', להשיג יותר קרבת אלוקים. הרי הנשמה שואפת לחזור אל תחת כסא הכבוד, בעל כרחו הורידו אותה לעולם הזה כדי שע"י העבודה שעובדת כאן תזכה ליותר אור עליון בשמים, גם הטילו עליה לדאוג לגוף, ומצד שני על הגוף הוטל לדאוג לנשמה, כמו שחז"ל מספרים על הלל, שלאחר שסיים ללמוד עם תלמידיו בבית המדרש, אמר להם שהולך לגמול חסד עם אורח אחד שנמצא בביתו. משראו

שאומר להם כך יום אחר יום, שאלו אותו: וכי בכל יום יש לך אורח בבית? אמר להם: וכי הנפש שלי איננה אורחת בתוך גופי?! הרי היום היא כאן ומחר איננה כאן! (ויק"ר לד, א) הנשמה שלו היא אורח, הוא צריך לדאוג לה שלא תברח מהגוף. גם זה בכלל "קבלת התורה", שנקבל על עצמנו שהגוף יהיה משועבד לנשמה לסייע לה לחזור לאור העליון.

חז"ל אמרו: "וגם הנפש לא תמלא (קהלת ו, ז) - משל לעירוני שנשא בת מלכים, אם יביא לה כל מה שבעולם אינן חשובין לה כלום. למה? שהיא בת מלך. כך הנפש: אילו הבאת לה כל מעדני עולם - אינם כלום לה. למה? שהיא מן העליונים" (קה"ר ו, א). בת מלך שנישאת לאדם כפרי, אין לה כל תענוג בחיי הכפר. מה יכול כבר הכפרי לתת לה? קצת בצלים וקצת שומים? בבית המלך היא רגילה למאכלים הרבה יותר טובים מזה! אווזים מפוטמים, יונים צליות, ושאר מעדני מלכים. וא"כ אין לה שום ענין בבצלים ושומין.

כך מרגישה גם הנשמה בעוה"ז. הנשמה חוצבה מתחת כסא הכבוד, ורגילה לתענוגים רוחניים, לתורה ולמצוות. זהו המזון שלה, לשמוע דברי אלקים חיים תחת כסא הכבוד, ועל כן כל שאיפתה לחזור לתחת כסא הכבוד, ותפקידו של הגוף הוא לעזור לה במשימה זו. הנשמה צריכה לדאוג לגוף שיהיה תקין, והגוף מצידו משועבד לדאוג שהנשמה שתחזור אל מתחת כסא הכבוד ותקבל אור אלוקי עד כמה שאפשר יותר. החסיד נוטה קצת יותר לצד הנשמה, לא הולך לגמרי בדרך האמצעי כמו שהרמב"ם אומר, אין אצלו איזון מוחלט בין הגוף והנשמה, אלא נוטה קצת לצד שהנשמה, אבל לא לקלקל את הגוף ח"ו, לא לעשות סיגופים שרעים לגוף, התורה נגד זה, לא רוצה את זה. אפילו הניירות, כפי שאמרנו, היא לפעמים חטא. צריך לדעת, היום בזמן הזה הרי לא שייך להיות נזיר, משתי סיבות. גם כי אי אפשר להביא קרבן במלאת ימי נזרו, אבל גם מפני שקשה לנו מאד להזהר מטומאה. מעת לעת מתגלים קברים חדשים בכל מיני מקומות, ומי יכול א"כ להזהר מטומאה. אבל בכלל, גם אם בית המקדש קיים, התורה אינה רוצה בנזירות כשלעצמה, אינה רוצה בסיגופים כשלעצמם, היא רוצה שהנשמה תוכל להתעלות ברוחניות, לא רוצה בסיגופים כשלעצמם.

מתן תורה נותן אמנם משמעות בעיקר לנשמה, אבל גם לגוף. בלי מתן תורה הנשמה לא תוכל להשיג את היעד שלה ולחזור לאור העליון, ולהשתלם בעוה"ז לקראת האור העליון. בן נח שלא קבל תורה גם יכול להגיע לאור העליון, מקיים שבע מצוות בני נח, אבל לישראל ה' נתן תרי"ג מצוות, שנוכל להשתלם יותר ולהשיג יותר, וגם לבני נח יש אפשרות להתגייר אם הם רוצים יותר משבע מצוות. המשנה ברורה מביא, וכך גם נראה ברמב"ם, שבן נח גם יכול להחליט לעצמו לקבל חלק המצוות. הוא עוד לא נהיה גר בעקבות החלטה כזו, אבל מקבל על עצמו חלק מהמצוות, או לפי הרמב"ם בן נח יכול לקיים מצוות בתור אינו מצווה ועושה, כמו שאשה יכולה למשל ליטול לולב בתור אינה מצווה ועושה, כך גם גוי יוכל ליטול לולב בתור אינו מצווה ועושה. אפילו שבת, שהגמרא אומרת שגוי ששבת חייב מיתה, ואמר הרמב"ם שזהו דוקא אם עושה כן בתור דת עצמאית, כמו המוסלמים שהמציאו להם את היום השישי והנוצרים את היום הראשון, אבל אם הוא שוכת את השבת שלנו כדי להיות אינו מצווה ועושה אז אינו חייב מיתה אלא להפך, יקבל שכר כמי שאינו מצווה ועושה. אמנם לברך "אשר קדשנו במצוותיו וציונו" כמו שהאשכנזים נוהגים שאשה מברכת על מצוות עשה שהזמן גרמן, זה גוי לא יוכל, מפני שעוד לא נתקדש ולא נצטוה, אבל לקיים את המצוה הוא יכול אם הוא רוצה.

על כל פנים, לנו ה' נתן תרי"ג מצוות כדי שהנשמה שלנו תוכל למלא את היעד שלה בעולם הזה, כדי שתוכל לחזור לאור העליון. כל המצוות נותנות לנשמה אור, והמצוה המשפיעה על הנשמה את האור הרב ביותר - תלמוד תורה כנגד כלם, זו המתנה הכי גדולה שקבלנו, עצם התורה, ללמוד את התורה. יום מתן תורתנו נותן אם כן לנשמה את המשמעות שלה, ולגוף את המשמעות שלו. "וחיי עולם נטע בתוכנו", שאדם בהבל פיו יוצר לעצמו חיי עולם. זו מתנה כל כך גדולה! גוי שלא מקיים מצוות גם הוא חי, אבל כמה הם כבר ימי שני חייו? שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה. אבל אנו, ישראל עם קדושו שקבלנו תורה, כל מילה שלנו יכולה לההפך לחיי עולם! ה' נתן לנו את התורה ששום רגע שלנו לא ילך לאיבוד, כל רגע שלנו יכול להיות חיי עולם! אפילו כשאדם יִשן, הרי יכול ללכת לישון כדי שיהיה לו כח מחר להתפלל וללמוד, ואז גם השינה שלו הופכת לעבודת ה'. ובארץ ישראל, בכל רגע אנו מקימים מצוות ישוב ארץ ישראל. אבל גם אני הולך לישון כדי שיהיה לי כח לעבוד את ה', או אוכל כדי שיהיה לי כח לעבוד את ה', הכל נחשב למצוה, למרות שאלו הם עניני הגוף. "חיי עולם נטע בתוכנו", כל רגע ורגע שלנו יכול להפוך לחיי עולם, זו המתנה הגדולה שקבלנו בעצרת, "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם", להראות שגם הגוף קיבל מתנה גדולה בחג השבועות, ובלבד שהשכל יודע לנצל את המתנה ע"י שישעבד את ההתעסקות בעניני הגוף לטובת הנשמה, שתגיע לאור העליון.